

A NAPKÖZBENI ÁTUTALÁSI MEGBÍZÁS SZABVÁNYA

A 2012. július 2-tól bevezetett **napközi átutalási rendszer** jelentősen felgyorsította a belföldi fizetési forgalomban a forint átutalások teljesítését, és **korszerű nemzetközi üzenetszabványt is bevezetett** – egyelőre csak – az új elszámolási módon teljesített átutalásokra. A napközi átutalás neve az SCT (SEPA Credit Transfer) alapján **HCT (Hungarian Credit Transfer)** lett, jelentése: **magyar átutalás**. Az elnevezés módja mutatja, hogy a hazai fejlődés az egységes euró fizetési övezet fejleményeit követi.

Az európai minta alapját képező globális **ISO20022**, más néven Pénzügyi Ágazati Univerzális Üzenetszabvány (Universal Financial Industry Message Scheme --**UNIFI**) a bankközi téren túl kiterjed az ügyfelek és a bankok közötti pénzügyi üzenetekre is. A számlatulajdonosok felkészüléséhez, az új szabvány által kínált előnyök kihasználásához az **UNIFI átutalási megbízás (pain.001.001.03)** szabványalkalmazási útmutatója nyújt segítséget. Bár az UNIFI szabvány elvileg bármilyen típusú átutalásra (forint – deviza, belföldi – nemzetközi) alkalmazható, a hazai bankok első lépésben csak a **napközi forint átutalásra** értelmezik.

A HCT átutalási megbízás szabványalkalmazási útmutatója angol és magyar nyelven letölthető a GIRO Zrt. (www.giro.hu), és a Magyar SEPA Egyesület (www.sepahungary.hu) oldaláról. A teljes körű értelmezéshez az ISO 20022 (UNIFI) szabvány ismerete is ajánlott, ami a www.iso20022.org honlapon érhető el.

Mára több pénzügyi intézet elektronikus szolgáltatása kínálja ügyfeleinek a bővített adattartalmú forint átutalás indításának lehetőségét, illetve fogadó oldalon is biztosítja a kiegészített adattartalmú forgalmi értesítőket.

Az ügyfelek elektronikus átutalási megbízásainak bővített adattartalma elősegíti a fizetések nyilvántartásokban történő egyeztetését, a **fizetési megbízások feldolgozásának ügyféltől ügyfélig történő automatizálását**. A jobb kitöltési lehetőségek a feldolgozás során kevesebb hibát eredményeznek.

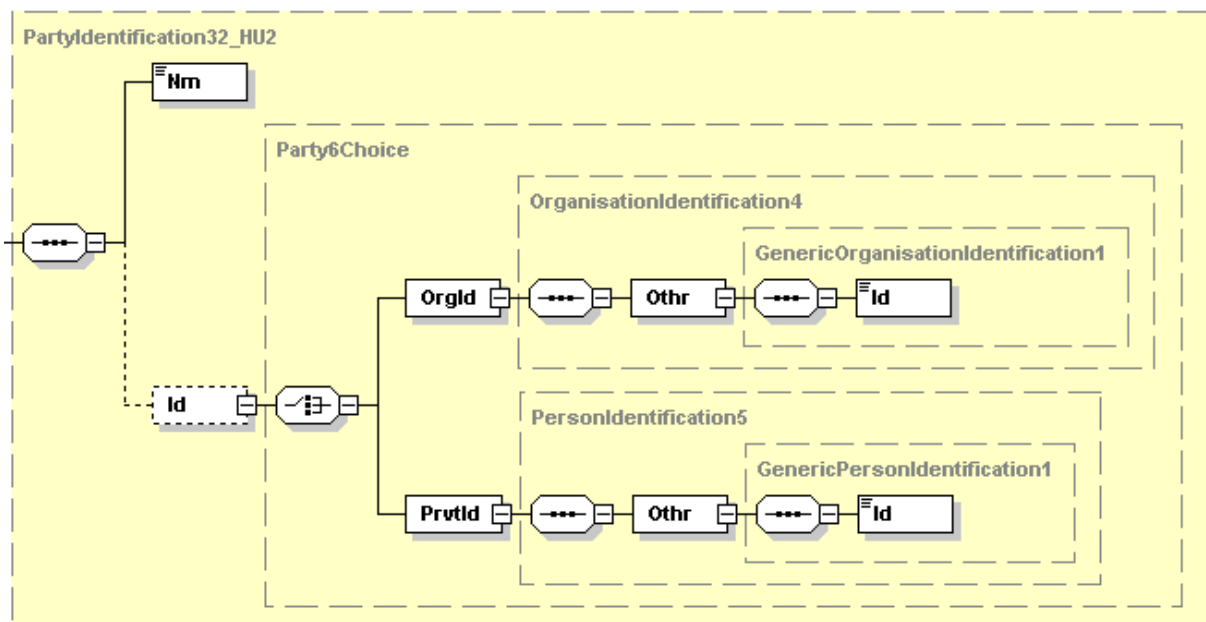
Az átutalásokat indító és fogadó ügyfeleket egyelőre semmi nem kényszeríti fejlesztésre, mert a pénzügyi intézetek úgy alakították ki elektronikus szolgáltatásaikat, hogy azok az átutalási megbízásokat a korábbi fájlstruktúrában is elfogadják, és automatikusan elvégzik a (csoportos és a saját banki) formátumok átalakítását. Nem szabad azonban elfelejteni azt sem, hogy európai rendelet írja elő, hogy megbízásaikat kötegetelt formában megadó átutalók 2016. október végéig felkészüljenek UNIFI formátumú euró-átutalási megbízások előállítására.

Az átutalások ügyféltől ügyfélig terjedő automatizálása érdekében a Magyar SEPA Egyesület aktívan foglalkozik a banki műveleti és számlaértesítők kérdésével ideértve a forgalmi értesítőket: forgalmi kivonat (camt.052.001.02), bankszámlakivonat (camt.053.001.02) és műveleti értesítőt (camt.054.001.02). Ezen üzenetek alkalmazási útmutatói várhatóan 2013 második felében kerülnek konzultációra bocsátásra.

AZ UNIFI ÜZENETEK FŐBB JELLEMZŐI

Az UNIFI üzenetek alapértelmezett formátuma (szintakszisa) az XML (eXtended Markup Language – Kiterjesztett jelölő nyelv). Az XML üzenetek szigorú fastruktúrát alkotnak. Az adatelemek, mint levelek a fa ágain számtalan elágazás utáni végpontokon jelennek meg. Itt lehetnek kötelező és opcionális elemek, így a kitöltés során egyes ágak szükségtelenek, mások vagylagosak, ezért az üzenet lehetséges rovatainak mindig csak a releváns elemei töltendők ki.

Az üzenetek szemantikáját az UNIFI szabvány határozza meg. Az üzenetek építőelemekből, üzenetkomponensekből, vagy blokkokból épülnek fel. Az egyes építőelemek matrjoska babák mintájára egymásba ágyazhatók. Például az átutaló, a kedvezményezett, vagy harmadik érintett fél adatait a *PartyIdentification32* blokk tartalmazza, melynek egyik építőeleme az ügyfélazonosítót tartalmazó *Party6Choice* blokk, amin belül egy szervezet azonosítására az *OrganisationIdentification4*, személy azonosítására a *PersonIdentification5* blokk szolgál. Ezek a blokkok további építőelemeket tartalmaznak, pl: *OrganisationIdentification4* → *GenericOrganisationIdentification1* → *OrganisationIdentificationSchemeName1Choice*, stb.

1. ábra: Példa az üzenetkomponensek egymásba ágyazódására

Az UNIFI üzenetek felépítésében fontos a sorrend. Az egyes elemek meghatározott sorrend szerint követik egymást. A HCT megbízás felépítésének alábbi bemutatása ezt a sorrendet követi.

A HCT ÁTUTALÁSI MEGBÍZÁS XML ÜZENETSZABVÁNYA ALKALMAZÁSI ÚTMUTATÓJA

Az új típusú átutalási megbízás szabványa tehát az UNIFI pain.001.001.03 szabvány melynek teljes, eredeti változata a www.iso20022.org honlapról letölthető. Figyelem! Ez a szabványváltozat (03) már az archív elemek között keresendő, mert 2012-ben egy újabb változata jelent meg. Mindazonáltal a hazai alkalmazás (akár a SEPA euró átutalás is) a régebbi, 2009-es változatot használja. Az átutalási megbízás üzenet felépítésének részletes szöveges ismertetését a „**Message Definition Report, Payments Maintenance 2009**” című dokumentum tartalmazza. Ugyanitt megtalálható az XML üzenetek validálására szolgáló XML séma definíciós fájl (XSD), és külön Excel munkafüzetben az XSD-be nem beépített, de abban történő használatra szolgáló – időről időre változó – **külső kódok** is.

Az UNIFI szabvány hazai alkalmazását „**A HCT átutalási megbízás XML üzenetszabványa (alkalmazási útmutató)**” 1.2 változata határozza meg. Az UNIFI szabvány üzenetelemeinek jelentős részét a HCT átutalás nem használja. Egyes elemekhez pedig speciális kitöltési szabályok társulnak.

A szabványosítási munkát a Magyar SEPA Egyesület munkacsoportja végezte el, a szabványalkalmazási útmutatót, más banki fizetési szabványokhoz hasonlóan a GIRO Zrt. tette közzé a munkacsoporttal történő egyeztetést követően.

A HCT átutalási megbízás alkalmazási útmutatójának mintája, kiindulópontja az SCT hasonló dokumentuma, amit az Európai Fizetési Tanács (EPC) jelentet meg.

A HCT MEGBÍZÁS NEM BANK SZEREPLŐI

Egy HCT átutalás a közvetítő bankokon kívül öt résztvevőt különböztet meg:

- Kezdeményező (megbízó)
- Átutaló
- Tényleges fizető fél
- Kedvezményezett
- Tényleges kedvezményezett

Ezeknek a szereplőknek a hazai szabványalkalmazási útmutató szerint nevük és azonosítójuk lehet, de nem szerepeltethetők címadataik. A *kezdeményező*nek (megbízónak) azonosítója sem lehet. A személyek, akár magánszemélyről, akár szervezetről van szó, nem rendelkeznek az UNIFI szabvány szerinti alapértelmezett azonosítóval (szervezet esetén BIC, tehát a SWIFT Scrl által meghatározott szervezetazonosító, magánszemély esetén születési idő és hely), hanem csak *egyéb azonosító*juk lehet. Az azonosító típusának, és az azonosítót meghatározó szervezet megjelölésének hiányában az átutalónak és a kedvezményezettnek, tényleges kedvezményezettnek egymással előzetesen meg kell állapodniuk arról, hogy milyen típusú azonosítót közölnek egymással a megbízásokon.

A HCT MEGBÍZÁS FELÉPÍTÉSE

Egy HCT átutalási megbízás üzenet **fej**ből és tetszőleges számú **fizetési információ** blokkokból állhat. Fej blokk értelemszerűen csak egy található egy üzenetben, a **fizetési információ** blokk azonban tetszőleges számban ismétlődhet. Egy fizetési információ blokk egy (egyedi, vagy köteget) átutalási megbízásnak felel meg. A fizetési információban egyszer szerepelnek az átutalóra, illetve a fizetési információban szereplő összes megbízás tételre egyformán jellemző adatok. A kedvezményezettre, az egyedi megbízás összegére, illetve csak a tranzakcióra jellemző adatok a **tranzakció információ** részben kerülnek feltüntetésre.

FEJ

Az üzenet fej része az

- üzenetazonosítót,
- a létrehozás dátumát és időpontját,
- az üzenetben található megbízások számát,
- a megbízások főösszegét, mint ellenőrző összeget, valamint
- a kezdeményező fél nevét

tartalmazza. Ezen adatok közül csak az ellenőrző összeg kitöltése nem kötelező.

A kezdeményező fél nem feltétlenül azonos az átutalóval. Az átutaló fizetési információ blokkonként akár különböző személy is lehet. A gyakorlatban pl. egy bérszámfejtő vállalkozás egy fájlban juttathatja el adott munkáltató ügyfelei munkabér átutalásait külön-külön fizetési információ blokkokat kialakítva az egyes munkáltatók (köteget) megbízásainak. Akkor is indokolt az üzenetben több fizetési információ blokkot elhelyezni, ha az átutaló azonos, de több különböző számlái terhére egy üzenetben ad átutalási megbízásokat.

FIZETÉSI INFORMÁCIÓ

A fizetési információ blokk az alábbi elemekből áll:

- Fizetési információ blokk azonosítója
- Fizetési mód
- Tranzakciók száma
- Ellenőrzőösszeg
- Fizetés típusa információ
- Átutalás végrehajtásának esedékessége
- Átutaló
- Átutaló számlája
- Átutaló bankja
- Tényleges fizető
- Költségviselő
- Tranzakció információ

Ezek közül a <fizetési mód>, és a <költségviselő> konstans adatok.

A <fizetési típusa információ> négy elemből állhat, ezek közül a hazai szabvány kettőnek a használatát engedi meg. A <megbízás prioritása> lehet magas, vagy normál, az információ értelmezését az átutaló és bankja közötti megállapodásban kell rögzíteni. A <kategória jogcím>, talán helyesebb lenne „feldolgozási jogcímnek” nevezni valamely közvetítő, elsősorban az átutaló bankja számára adott feldolgozási utasítást tartalmaz. A kódok értelmezését megállapodásban kell rögzíteni.

Az <átutalás végrehajtásának esedékessége> címke jelzi a terhelés megbízás szerinti napját (a megbízás megadásának napja, vagy egy későbbi időpontot). Ez az adat egyedi tranzakció szinten nem adható meg.

Az <átutaló bankja> BIC kódját (ami azonos a VIBER-ben használt BIC-kel) kötelező megjelölni. Ugyanakkor ez a belföldi fizetési forgalomban felesleges adat, amit az átutaló bankja figyelmen kívül fog hagyni.

A fent felsoroltak közül a <fizetés típusa információ>, a <tényleges fizető>, és a <költségviselő> adatok a tranzakció információ szintjén is szerepelhetnek, de csak akkor érdemes ott feltüntetni, ha nem minden egyedi megbízásra azonos módon vonatkoznak az adatok. Mivel a <költségviselő> adat konstans, erősen ajánlott kizárólag a fizetési információ szintjén szerepeltetni.

TRANZAKCIÓ INFORMÁCIÓ

A tranzakció információ alblokk, ami annyiszor ismétlődik, ahány átutalás van a megbízáskötegetben, az alábbi elemekből áll:

- Fizetési művelet azonosítói
- Fizetés típusa információ
- Összeg
- Költségviselő
- Tényleges fizető
- Kedvezményezett

- Kedvezményezett számlája
- Tényleges kedvezményezett
- Jogcím
- Közlemény

A fizetési művelethez, tehát a megbízáshoz két azonosítót rendelhet hozzá a kezdeményező (átutaló). A <megebízás azonosító> kizárólag a megbízó és az átutaló bankja közötti viszonyban alkalmazandó, de a művelettel kapcsolatos további üzenetekben újrafelhasználható egyedi azonosító. A <végponttól végpontig azonosító> a kezdeményező/átutaló saját műveleti azonosítója, ami végigkíséri a műveletet az összes feldolgozási lépésben, és a visszautasításokon is. A kezdeményezőnek kell gondoskodnia az azonosítóról, és biztosítania kell annak egyediségét. Egy azonosító egyedivé tehető, ha pl. a naponként újraindított sorszámot a megbízó ISO szabvány szerinti (YYYY-MM-DD) dátummal kiegészíti. Az azonosító elsősorban egyeztetésre, visszakeresésre használható, illetve bizonyos feladatok elvégzését is hozzá lehet kötni a felek megállapodása alapján. A hazai fizetési forgalomban hasonló szerepet tölt be a csoportos átutalás bázisazonosítója. A <végponttól végpontig azonosító> kitöltésének elmaradása esetén a fizetési láncban NOTPROVIDED (nem adták meg) adatot fogja a bank továbbítani, ami a későbbi egyeztetések szempontjából kedvezőtlen.

A <fizetési típusa információ>, és a <költségviselő> adatok preferált helye a fizetési információ alatt van.

Az <összeg> kizárólag HUF lehet, bár az átutalásnak üzleti szempontból nincs értékhatára, technikai felső értékhatára van (15 karakter tizedesjellel, 14 karakter a nélkül). Fillér csak 00 értékkel tüntethető fel.

<Tényleges fizető> adatait akkor érdemes tranzakción szinten szerepeltetni, ha a fizetési információ alatt több megbízás kerül kitöltésre és a <tényleges fizető>-k az egyes megbízásokon különböző személyek.

A <kedvezményezett számlája> számlaszáma csak IBAN, tehát a nemzetközi bankszámlaszám lehet. Ez azt jelenti, hogy kitöltéskor az átutalónak IBAN-t kell képeznie a pénzforgalmi jelzőszámból abban az esetben, ha csak ez utóbbival rendelkezik. A 16 jegyű pénzforgalmi jelzőszámot nyolc nulla hozzáadásával 24 jegyűre kell bővíteni. Ezt a számot, vagy a 24 jegyű pénzforgalmi számlaszámot az ISO 13616 szabványban leírtak szerint lehet IBAN-ná alakítani.

A <jogcím> – ellentétben a <kategória jogcím>-mel, vagyis feldolgozási jogcímmel – olyan információ, ami az ügyfelek céljaira szolgál. A pénzforgalmi szolgáltatók a <jogcím>-et a kedvezményezettnek továbbítani kötelesek. A rovat kitöltése nem kötelező.

A HCT átutalási megbízás <közleménye> kétféle lehet: <strukturálatlan>, vagy <strukturált>. A strukturálatlan közlemény 140 karakterhely szabad formátumú kitöltését engedi a kezdeményezőnek (átutalónak). Ebben az adatmezőben EACT (Európai vállalati pénzügyesek szervezete) ajánlása szerint strukturált hivatkozás is elhelyezhető.

A strukturált közlemény 140 karakteréből le kell vonni az alkalmazott címkék hosszát is, tehát ez ténylegesen jóval rövidebb adat megadását teszi lehetővé. Az UNIFI szabvány strukturált közleményéből csak a <kedvezményezett hivatkozása> tölthető ki. A <kedvezményezett hivatkozása> mögött két tovább alábontott címke: a hivatkozás <típus> kódja, és a <hivatkozás> található. A <típus> címke alábontása a <kód vagy sajátos>, valamint <kibocsátó> címkék. A <kód, vagy sajátos> alatt a <kód> címke tölthető ki, értéke konstans: SCOR (strukturált kommunikáció hivatkozás). A <kibocsátó> címke az azonosító típusát határozza meg. Amennyiben az átutaló egy sárga csekk (készpénzátutalási utalvány) befizetőazonosítóját szeretné strukturált közleményként feltüntetni, akkor ebbe a rovatba **POSTA** szöveget kell írnia. Egyéb kódérték egyelőre nem került rögzítésre. A <kedvezményezett hivatkozása> alatti <hivatkozás> a fizetés alapjául szolgáló követelés automatikus egyeztetését lehetővé tevő információ. A szabvány ajánlja, hogy a kedvezményezettek ISO 11649 szabvány szerinti azonosító (RF kezdetű azonosító) feltüntetését kérjék az átutalóktól. Az ilyen azonosítók

formai helyességét a bankok meg tudják vizsgálni. Ellenőrzésre a postai befizetőazonosító is alkalmas, ezért fontos, hogy a fentebb említett <Kibocsátó> címke POSTA értékkel kitöltésre kerüljön.

Amennyiben több hivatkozás továbbítását várja a kedvezményezett pl. követelésazonosítót, és egyedi tételazonosítót is, akkor az egyik azonosítónak a <végponttól végpontig azonosító> -ban kell helyet találni.

A MEGBÍZÁS INFORMÁCIÓ MEGJELENÍTÉSE A BANKI SZÁMLAKIVONATOKON

Az új átutalási megbízás lehetőségei csak akkor használhatók ki, ha az új információk és a bővített adattartalom megfelelő formában eljut a címzetthez, és az átutaló, kezdeményező is megfelelő visszaigazolást kap a teljesített és a nem teljesített megbízásokról.

Ennek érdekében az átutalási megbízással foglalkozó munkacsoport kidolgozza az átutaló bankja által készítendő UNIFI formájú visszautasítás (pain.002.001.03) alkalmazási útmutatóját. Egy másik munkacsoport pedig a számlakivonatokkal és műveleti értesítőkkel foglalkozik. Az UNIFI formátumú bankszámlakivonat tervezetét várhatóan 2013 októberében fogja a Magyar SEPA Egyesület szélesebb körben konzultációra bocsátani.